עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ח מהלכות שופר הלכה ב סמג עשין מב

י ב מיי' פ"ח מהלכות תענית הלכה ד :

יא ג מיי' פ"ח מהלכות שופר הלכה ח וס"י מהלכות שמיטין הלכה יא וס"כ מהלכות תפלה הלכה ח :

יב ד מיי' פ"ח מהלכות שופר הלכה ח סמג עשין מב טוש"ע א"ח סי' תקפו סעיף ח :

מגנה

"לא הוו ידעי רבנן"...

מגילת אסתר

מסורת השס"

חלוגלוגות. ונפקא מינה לזב בפ"ק דיומא (דף יח.) דאמרינן אין מאכילין אותו דברים המביאים לידי טומאה כגון חלוגלוגות: **ישל** יעל פשוט. פירש בקונטרס חיה שכן שמה וקורין אותה אשטנבו"ק ובערוך פי' היא כשבה נקבה וקרן הכשבה רגיל להיות פשוט וכפירש הקונטרס גרלה דיעל חיה דכתיב (תהלים קד) הרים הגבוהים ליעלים וחקו ודישן (דברים יד) מתרגמינן ויעלא ורמא ומטה בשל יעל פשוט כדמשמע בגמ' דכמה דפשיט מפי עדיף משום נשא לבבנו אל כפים ומיהו אין הלכה כן אלא כר' יהודה דאמר בר"ה בשל זכרים כפופים דהייט של איל ור' לוי קאי כווותיה בגמ' דאמר מטה של ר"ה ויוה"כ בכפופים דקסבר כמה דכייף איניש מפי עדיף משום והיו עיני ולבי שם וכדאמר ר' אבהו בפ"ק (דף מז:) למה תוקעין בשופר של איל אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק ומיהו גרלה דלא פליגי אלא לכתחילה אבל כולהו מודו דיולא בדיעבד בין בשל איל בין בשל יעל כדקתני ריש"א כל השופרות כשרים חוץ משל פרה והיכא דלא מצא של איל יוצא בשל רחל לו בשעיר עזים תדע דלמטה פליגי דהא ר' לוי מטה קאמר ועוד אמר פשוט וכפוף כתיב בקרא תעבירו שופר כתיב ביובל (ויקרא כה) ופליגין ר"ה מינה וכיון דכולהו אקרו שופר חוץ משל פרה למה לא יצא ועוד משמע דפלוגתא דרבנן ור' יוסי בפני עצמן ופלוגתא דרבנן ור' יהודה בפני עצמן ולאו חדא פלוגתא היא ואם תמצא לומר דחוקא איירי אם כן הויא חדא פלוגתא דלתנא קמא כולהו כשרין בין בראש השנה בין ביוה"כ בין בתענית חוץ משל פרה ור' יוסי אומר אף של פרה ולאידך רבנן ר"ה ויוה"כ בשל יעל ותענית של זכרים ור' יהודה ר"ה של זכרים וביובל בשל יעלים ומיהו קשה קלת דהא ר' לוי דאמר מטה של ר"ה ויוה"כ הייט משום דילפינן גזרה שוה זה מזה בשביעי שביעי כדאמרינן בפ' בתרא (דף לד.) וכדתנן שוה יובל לר"ה לתקיעה ואי הוה טעמא משום מטה בעלמא כדאמרינן דכמה דכייף איניש מפי עדיף הייט דוקא בראש השנה שהתקיעה לתפלה ולזכרון אבל יובל אין התקיעה אלא סימן שלוח עבדים והשמטות שדות החוזרות לבעלים לכך היה נראה לי מתוך זה דאיזו יוצא אלא בכפוף פירוש דצריך להיות כפוף אי לא לא וגמרינן יובל מינה: **ושתי** חטוטרות באמצע. שתי שופרות היו להן אחד מכאן ואחד מכאן כדי שיהיו החטוטרות באמצע משום דמטות היום בחטוטרות: **רבי** יהודה אומר בר"ה בשל זכרים וביובלות בשל יעלים. ליה לרבי יהודה שוה יובל לר"ה והא דבעינן שופר בראש השנה לאו משום דילפינן מיובל אלא כאידך תנא דילף בפ' בתרא (ג"ז שם דף לד.) מדכתיב תקעו בחדש שופר ומיהו ההוא תנא נמי ילף ר"ה מיובל בגזרה שוה דדקאמרינן שלש תרועות נאמרו בר"ה ומייתי קרא דוהעברת שופר תרועה דכתיב ביובל וביום ולא בלילה נמי ילף מיובל דדקאמר התם והא דאיצטריך ליה קרא דתקעו בחדש שופר משום דילף נמי ראש השנה ממדבר והוה אמינא דבחטוטרות כמדבר לכך נראה דמודה רבי יהודה דשוה יובל לר"ה אלא לענין הך מילתא אין שייך להשוותם להיות בשל זכרים כשל ר"ה דטעמא דר"ה מסברא בעלמא דכמה דכייף איניש מפי עדיף שהוא יום הדין ולהזכיר עקידה אבל יובל דלשנה עבדים ושדות החוזרות לבעלים אין לחוש אלא שיהא שם שופר עליו אע"ג דר' לוי נמי משוה להו לענין זה משום גזרה שוה יש לומר דבהא פליגי :

בתורה

קבעו פלניא לא הוה ידע מאי קאמר ליה אתא שאיל בי מדרשא (*אמר) ליה גזלן אמר לך דכתיב °היקבע אדם אלהים *וגו' "א"ל מלאכי רבא מברניש לרב אשי אי הואי התם הוה אמינא ליה היכי קבעך במאי קבעך ואמאי קבעך וממילא הוה ידעינא, ואיהו סבר מילתא דאיסורא קאמר ליה לא הוו ידעי רבנן מאי *סרוגין שמעוה לאמתא דבי רבי דהזותנהו רבנן דהוו עיילי פסקי פסקי אמרה להו עד מתי אתם נכנסין סירוגין סירוגין לא הוו ידעי רבנן מאי **חלוגלוגות** יומא חד שמעוה *לאמתא דבי רבי דחזית לההוא גברא דקא מבדר פרפחיניה אמרה ליה עד מתי אתה מפזר חלוגלוגך לא הוו ידעי רבנן מאי **סלסלה** ותרוממך" יומא חד שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לההוא גברא דהוה קא מהפך בשעריה אמרה ליה עד מתי אתה מסלסל בשעריך לא הוו ידעי רבנן מאי **טאטאתיה במטאטא** השמד" יומא חד שמעוה לאמתא דבי רבי דהוות אמרה לחבירתה שקולי טאטיתא וטאטי ביתא לא הוו ידעי רבנן מאי °השלך על ה' והבן והוא יכלכלך" אמר רבה בר בר חנה יומא חד הוה אזלינא בהדי ההוא טייעא, הוה בריגא טונא ואמר לי שקול יהבך ושדי אגמלאי: **מתני'** שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב "ושתי חצוצרות מן הצדדין, שופר מאריך וחצוצרות מקצרות - שמצות היום בשופר, ובתענית בשל זכרים כפופין ופיהן מצופה כסף ושתי חצוצרות באמצע, שופר מקצר וחצוצרות מאריכות שמצות היום בחצוצרות. *ישוה היובל לר"ה לתקיעה ולברכות רבי יהודה אומר בר"ה תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים: **גמ'** מצוה של ר"ה ושל יוה"כ בכפופין ושל כל השנה בפשוטין, והתנן שופר של ר"ה של יעל פשוטין? הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר בר"ה היו תוקעין בשל זכרים כפופין וביובלות בשל יעלים ולימא הלכתא כרבי יהודה? אי אמרת הלכתא כר' יהודה הוה אמינא אפילו של יובל נמי כר' יהודה סבירא ליה קא משמע לן, במאי קמיפלגי? מר סבר בר"ה כמה דכייף איניש דעתיה מפי מעלי וביום הכפורים כמה דפשיט איניש דעתיה מפי מעלי ומר סבר בראש השנה כמה דפשיט איניש דעתיה מפי מעלי (ה) *ובתענית כמה דכייף איניש דעתיה מפי מעלי: ופיו

ג ד"ה אמרו [מפרש"י ד"ה כמה קבעתן המעשר וכו' נראה דהיה גרסתו בגמ' דמייתי גם סיפא דהך קרא ואמרתם כמה קבעתן המעשר והתרומה]

ה מגילת יח. מזיר ג.]

הגהות הב"ח

(א) אמ' דפשיט ליים דפתיס מפי מעלי וביום הכפורים מי דגמר גזירה שוה ובתענויות כמה דכייף : (ב) רש"י ד"ה כמה דפשיט פי' דהיה"כ נמי דשוה הוא מפוס גזירה שוה ובתפניות פי' כנ"ל :

קבעתן פלניא. גזלני פלוני: **כמה קבעתן**. המעשר והתרומה אתם קובעים אותי: **מאי סירוגין**. שמניח במגילה (דף יז.) קראה סירוגין (סירוגין): **פסקי**. לפרקים שאינן נכנסין יחד: **מאי חלוגלוגות**. שמניח בפ"ק דיומא (דף יח.) כל שבעת הימים לא היה אוכל הפוס תורה אור והחלוגלוגות: **פרפחיני**. ירק שקורין טורקקל"י: **סלסלה**. חפוס והפך במטמונים של תורה: **וסוס דריגא טונא**. טשא מפוי: **מתני' שופר של ראש השנה של יעל פשוט**. מפרש טעמא בגמרא דמידי דתפלה בעי פשיטות: **יעל**. שעיי"ן בו"ק: **ופיו מצופה זהב**. בשל מקדש קאמר: **שופר מאריך**. לאחר שחטוטרות פוסקין תקיעתן נשמע קול השופר: **ובתעניות**. דאמרינן במס' תענית (דף טו:) תקעו הכהנים תקעו: **בשל זכרים**. איליס שסתמן כפופין: **ושתי חצוצרות באמצע**. שני שופרות להן אחד מכאן ואחד מכאן והן באמצע: **שמצות היום בחצוצרות**. דלכטופיה בעלמא ניהו וכל כטופיא בחטוטרות דלכתיב (במדבר י) והיו לך למקרא העדה: **שוה היובל לראש השנה לתקיעה**. בפשוטין ואף על גב דתקיעתו ביובל לא לתפלה ולא לזכרון אלא לסימן שלוח עבדים והשמטת מכירת שדות אפילו הכי כדר"ה בעי למעבדי' דגמרינן לה לגזירה שוה שביעי שביעי בפ' בתרא (דף לד.): **ולברכות**. דבעי למימר תשע ברכות ביום הכפורים של יובל: **ר' יהודה אומר כו'**. טעמא מפרש בגמ': **וביובלות בשל יעלים**. וגזירה שוה לא גמיר: **גמ' ושל כל השנה**. של תענית: **קמ"ל**. בר"ה אית ליה כרבי יהודה אבל ביובל ליית ליה מפוס גזירה שוה: **כמאי קמיפלגי**. תנא קמא ורבי יהודה: **כמה דכייף איניש**. בתפלתו פניו כבושין לארץ מפי עדיף משום והיו עיני ולבי שם (מלכים א ט) הלכך בראש השנה דלתפלה ולהזכיר עקידת יצחק בא בעינן כפופין ויובלות שהן לקרות דרור בעינן פשוטין וגזירה שוה ליית ליה: **כמה דפשיט מפי עדיף**. משום נשא לבבנו אל כפים (איכה ג) הלכך בראש השנה בפשוטין דלתפלה הוא ודיוה"כ נמי (ג) משום דשויה בגזירה שוה ובתעניה דלכטופיה לא איכפת לן ועבדינן כפופין להכירא ולר' לוי אית ליה כר' יהודה דלתפלה בעינן כפופים וביום הכפורים כבירא ליה דשוה היובל לראש השנה כרבנן הלכך תרוויהו בעינן כפופים: ופיו

נקמן כס. ג. [פרכין ג.]

	רה		יובל
תיק	פטוש	פטוש מטות	
	יחד		
ר"י הזקן	כפוף		פטוש
רי"ג	כפוף	כפוף	

נוסח

טופר של רה. תענית. יבמות (יג:) ויומא מאי תעשה בו. ר' יוסי בר' חנינא אומר בר"ה בבמאי פליגי ת"ק ור' יהודה. ר' יהודה אומר בר"ה בבמאי דכייף איניש מפי עדיף וביוה"כ בבמאי דפשיט איניש דעתיה מפי מעלי.

נוסח

ביבור בבאין פל ולי דאמר פל רה ופל יובל (ויק) בכפופין

מסורת השס"

רבינו חננאל

חכמה. אלו הכליות. או מי נתן לשכוי בינה זה תרנגול. פי' קבעתן פלי' גזלני פלי'. כדכתיב היקבע אדם אלהים וגו' פי' סירוגין פסקי פסקי. חלוגלוגות פירוש פרפחינו. פי' מהפך במזייה. מסלסל בשעריו. פי' מאטיתהא. מכבר שמכבדין בו את הבית. פי' יהבך משוארך: [מתני'] שופר של ר"ה של יעל כו'. א"ר לוי מצוה של ר"ה ושל יוה"כ והיא היובל בכפופין ושל יומות השנה כגון תענית בפשוטין. ור' לוי בר"ה בלבד הוא דאמר כר' יהודה דתנן ר' יהודה אומר בר"ה תוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים. וקיימא לן כר' לוי בר"ה ויוה"כ בבמאי פליגי ת"ק ור' יהודה. ר' יהודה אמר בר"ה בבמאי דכייף איניש מפי עדיף וביוה"כ בבמאי דפשיט איניש דעתיה מפי מעלי.